

BISERICA SI SCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 Lei
Pe jumătate de an . . . 50 Lei

Apare odată în săptămână: **Duminică.**

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA:
Arad, Strada Eminescu N-rul 18,
Telefon pentru oraș și județ: 266.

„Când va șede pe scaunul slavei Sale...”

Mântuitorul se apropie de încheierea drumului Său de lumină pe pământ. Isprăvisc de împărțit învățătura Sa mântuitoare. O sprijinise pe atâtea fapte de milostenie și dovedise dumnezeirea învățătorei prin șirul nesfârșit al minunilor.

Am văzut cu ochii, cum se trăește o viață dumnezeiască pe pământ și am auzit cu urechile pe Dumnezeu grăind nouă spre îndreptare.

Mai rămânea dumerirea deplină, asupra răsplătirei, ce va veni pe urma unei vieți trăite, după învățătura Sa și asupra osândeii, de care nu vor scăpa, cei ce n'au fost băgători de seamă.

O pilduire zguduitoare ne zugrăvește judecata din urmă. Nu mai rămâne nici o îndoială. Deslușit și clar se pun întrebări și se dau răspunsuri, de către cei drepti și neprihăniți ca și de către cei răi și blăstemați, și judecătorul pronunță sentința: veniți moștenitorii Impărației la viață vecinică și — duceți-vă blăstemaților în munca cea de veci!

Zguduitoare deslușire și pe seama celor mai sceptici și nepăsători, pe care Domnul ne-o mai împarte, înainte de a porni pe drumul patimilor Sale pentru noi.

*

Nu știm de care parte vom fi puși, de a dreapta ori de a stângă?, dar știm lămurit, căci ne-a spus-o respicat: ori de câte ori ați făcut acestea unuia dintre frații mei prea mici, Mie mi-ați făcut. Pe cât de nesigură e soarta ce neașteaptă, pe atât de sigur este, că ea stă în mâna noastră, atârnă dela faptele milei, pe cari le vom săvârși.

Nu ajunge nici rugăciunea, nici credința, nici nădejdea, nici mărturisirea, nici cuminecarea noastră din toate Duminicile. Domnul ne cere fapta dragostei, faptele milei trupești către săraci, flămânzi și goii, streini și bolnavi, faptele milei sufletești, îndreptând pe cel

ce greșeste, învățând pe cel fără știință, sfătuind pe indoielnic, mângâind pe cel intristat, având răbdare, îndelungă răbdare și iertând celor ce ne greșesc nouă, până și vrășmașilor.

Atâtea chestiuni ale misionarismului nostru intern, creștin și românesc, cari așteaptă priceperea și devotamentul până la jertfa de sine a preotului, întru împlinirea conștientioasă a datoriilor sale pastorale, ca să punem peatra de temelie la rezolvirea problemelor sociale, ce se accentuează cu tot mai multă putere și să ridicăm zăgar curenților destructive, ce ne dau năvala.

Policarp.

O zală nouă.

În nesfârșitul lanț al parohiilor ortodoxe s'a încopciat Duminică (24 Ian.) o nouă zală. E parohia Chișoda-nouă din coasta, Timișorii. Colonia norocoasă, începută înainte cu 20 de ani își așteaptă decretarea de suburbii al Timișorii. Aci în marea de 4 mii de streini împestrिताți, o mână de români erau să se peardă.

Vrednicia dl protopop Țiucra și hărnicia păr. Aga din Chișoda îi scoate la suprafață și la conștiința demnității. Le înjghebează o parohie după toată forma. Începuturile oficiale s'au făcut Duminică cu inaugurarea capelei improvizate în școală. Dl protopop sfințește locașul și slujește cu păr. Aga prima liturghie într'o elevația sufletească a credincioșilor înălțați. Răspunsurile le-a ținut în mângâitoare melodie dir. Ciorogariu în izonul glasurilor armonizate...

Raze de soare primăvăratec se strecură d'aurind simplitatea altarului și înrăvășind din armonia sufletească frumoasă pagină de istoric a unei comunități creștine... Aplombul îl dă la sfârșit cuvântarea înțeleaptă a dl protopop, care pătrunde în suflete, cu sfaturi și îndemnuri de încredere și stăruință.

Coincidența zilei unirii par'că flutura ca un bun augur spre viitorul, ce are să adune într'un câmp sfânt tot mai multe suflete stioase.

Biserica Activă II: Filosofia

de Prof. Călin Turicu.

Introducere.

„O națiune care nu simte în sine pasiunea mesianică e sortită să piară“. Zice marele gânditor italian Giovanni Papiu în minunata lui operă „Un Uomo Finite“ (Un om sfârșit). Și nouă ne place să subliniem misiunea dionă a neamului nostru, care după aproape douăzeci de veacuri dezbuclumări a reușit să se impună în concertul celor lalte națiuni ca o forță renăscută, cu un rost bine definit. Nimeni nu mai trage la îndoială, că energia care a ținut treze sufletele românești în efeptuirea rostului națiunii române, a fost Biserica. Tot Ei îi revine datoria aceasta și pentru viitor, iar ca să o îndeplinească se cere să fie *activă*. Activitatea Ei depinde dela cea a slujitorilor Ei ai păstorilor sufletești.

Noi, asupra cărora s'a revărsat darul de-a plini cele ce Apostolii Domnului au început și le-au pecetluit cu sângele Lor, se cere ca în rândul dintăiu să simțim aceea „pasiune mesianică“ să o infiltrăm în sângele celor ce ni s'au dat spre păstorite. Să ne întărim rândurile fraților, păstori în via Domnului și fiecare după putințele noastre să contribuim la munca comună scriind pe steagul ce-l desfășorăm: Biserica Activă.

Cu modestele mele puteri în toamna anului 1925 am terminat o parte a Bisericii Active: Predica. Se impunea în primul rând *vestirea* activismului. Fiind cert, că orice activitate pornește dintr'un substrat sufletesc viu, urmează să ne pogorim în cele din lăuntru ale noastre: în suflet. Sufletul îl suscepem în manifestarea lui întreită ca gândire, simțire și voință. Imbinarea celor două din urmă în așa fel ca ele să contribue la echilibrul nostru sufletesc și în general la o fericire a vieții omenești, ne dă *credința*. Ea este izvorul energiei din ce se alimentează ființa noastră în lupta pentru existență. Realitatea ei se justifică chiar prin mărginirea sferei celei dintăiu: gândirea, *rațiunea*. Credința este mijlocul de cercetare în domeniul religimii, rațiunea în cel al filozofiei. Mijloacele de operare se justifică întreolaltă, domeniile lor se întregesc. Sunt profetice în privința aceasta cuvintele empiristului Bacon: *puțina știință te depărtează, iar multa știință, te apropie de religione!* Filozofia pentru un păstor sufletesc este o bază solidă pe care se înalță locașul sfânt și măreț al bisericii sale. Disciplinele filozofice și istoria concepțiilor minții omenești ne vadește *divinitatea creștinismului*, cât privește evoluția cugetării românești, ne lasă să pătrundem în sfintele taine ale *ortodoxismului nostru*: două pietre fundamentale ale Bisericii Active.

Pentru o mai clară reprivire, ca încheere a introducerii las să urmeze schișat cuprinsul capitolelor ce se vor trată.

Cap. I. Ființa și originea filozofiei. Originea psihologică și istorică.

Cap. II. Filozofia și religia. Legătura, autagonizmul și împăcarea lor.

Cap. III. Filozofia raportată la celelalte științe.

Cap. IV. Impărțirea filozofiei în discipline.

Cap. V. Disciplinele propedeutice (pregătitoare) ale filozofiei.

Cap. VI. Filozofia cunoașterii: 1. Noetica. 2. Ontologia sau metafizica.

Cap. VII. Filozofia voinții: 1. Etica. 2. Sociologia. 3. Pedagogia.

Cap. VIII. Filozofia simțirii: Estetica.

Cap. IX. Istoria filozofiei: 1. Filozofia clasică. 2. Creștină. 3. Modernă.

Cap. X. Filozofia românească: 1. Mitică-patriarhală. 2. Ortodoxă-pastorală și 3. Modernă-națională.

(Va urma.)

„Fericiti sunt cei blânzi“...

Este o datorie primordială din partea unui om, de a întoarce răul prin bine și pentru a îndeplini această faptă, să cer două lucruri esențiale: „*răbdare și credință*“. Iar toate pleacă dela o cumpătare a sentimentelor și instinctelor, dela înfrânarea celor rele dând creștere celor bune. Da... Și acum mă veți întreba cum! Voi oamenilor, părinți de copii, voi sunteți datori a face din fii voștrii adevărați creștini, după voia și plăcerea Tatălui nostru ceresc, care doarește ca fiul să se asemene Lui. Cultivați sentimentele nobile morale, întăriți-le voința în bine, produceți-le senzații de compătămire față de inferiorii lor, vădiți-le mila de animale și atunci văzându-vă pe voi, fiind voi exemplu viu, ei vor face la fel, căci copilul are instinctul imitării, ce mai târziu devine obicei. Puneți-vă voi în starea celor ce vă greșesc, judecați și vedeți cui se datorește?... E lucru constatat de cei mai mulți, că acei oameni sunt victime ale creșterii iraționale, de oarece nu au avut pe nimenea care să-i trezească la bine și să-i oprească dela rău, nu le-a pus nimenea la îndemână condițiunile favorabile, spre a putea încolți în ei binele și tot ce e bun, stagnând și făcând cu timpul, ca răul să dispară, să sboare, să sboare pustiului, zicala Românilui nostru.

Sunteți de vină și voi mamelor, deoarece vouă vi se datorește și u ilor voștrii, pe care violentele îi pot asemăna cu răul de munte ce vine furios și pe care dacă îl privești te înfioară, și-se pare că ar rupe și mișcă tot, dar dela un moment își bifurcă și trifurcă apa sgomotoasă și iată-l ca un pai aprins, ce repede se stinge; pe când blândețea se aseamăna cu răul măestos, ce-și duce undele încet, lovind în țărături ca briza caldă în rochia reginei din povestea Zănei Consăuzeana. Așa

e..., iar ca să ajungem la blândețe, datori suntem a fi exemplu și exemple avem destule, iar dintre toate descriu aici, numai călătoria monahului Macarie din Egipt, lăsând celelalte a le scormoni și Dv.

„Intr'o zi Macarie mergea, ocolind un deal cu învățacelul său. La un moment dat, unde poteca era mai îngustă, învățacelul lui Macarie ce era cu mult mai înainte, fiind mai tânăr și mergând mai repede, întâlnește pe un preot păgân și dela distanță îl face atac să se dea la o parte, că doar el nu e păgân ca și acel preot. Preotul păgân îl privește cu indignare și adresându-i-se a două oară, învățacelul lui Macarie, acesta supărându-se foc, ia bastonul și-l probează de câteva ori, lăsându-l jos la pământ... Preotul păgân își continuă apoi drumul și întâlnindu-se apoi cu Macarie, acesta se dă la o parte adresându-i-se: „Să trăești frate, să-ți fie ușor drumul“. Dar preotul păgân îl răspunde: cum de mă faci frate și te rogi să-mi fie ușor drumul, când eu chiar acum bătui pe învățacelul tău? Și Macarie cu un aer blând, părintesc, îi răspunde din nou: „tocmai de aceea îți doresc bun drum, deoarece chiar acum ai nevoie de ajutorul lui Dumnezeu“... și atrăgându-l pe păgân cuvintele acestea atât de plăcute și înălțătoare, îl făcu să continue mai departe conversația, până când vede că el a fost călăuzit de principii mai greșite, vede superioritatea doctrinei, Creștine și se face și el creștin, mulțumită blândeții înțeleptului Macarie.

Iată ne stă exemplu viu în față, din care putem culege roadele blândeții propovăduite de Hristos, cărarea îngustă dar sigură, ce duce la Mântuire. — Și apoi Isus, ne învață cum să fim blânzi, cu crucea suferințelor, pe care tu, omule să o înțelegi urmându-i, căci doar El se roagă pentru cei ce-l asupresc, El iartă celor ce-i greșesc și toate le face numai din blândețe. Doctrina Lui este stâlpul de granit, căci doar cei ce au îmbrățișat-o, sunt astăzi cele mai civilizate popoare și e lucru constatat, că pentru societate sunt buni cei ce rabdă, deoarece o ști a te pleca altora, e cea mai măreață faptă, căci însuși Isus zice: „cine vrea să fie mai mare, să fie tuturor serv“.

Tu creștinule, nu uita a-ți crește în blândețe fiul tău, nu uita a sădi și în el această însușire, nu uita că tu fiind exemplu copilului te va imita și atunci va fi blând și răbdător, când tu vei fi bătrân și neputincios și asta o dorește și Dumnezeu și prin cuvintele: „Fericiți sunt cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul“. Isus Hristos asigură celor ce întorc răul prin bine, împărăția Sa, împărăția mesianică cea fără de sfârșit.

INFORMAȚIUNI.

Sărbătoarea Trei Ierarhi în Arad. Sărbătoarea celor Trei Ierarhi străluciți ai bisericii noastre, s'a ținut în anul acesta în Arad, cu multă pompă. În această zi P. S. Sa Episcopul nostru *Grigorie*, și-a celebrat ziua onomastică, după numele ilustru al marelui ierh. Grigorie.

Sf. liturgie în biserica catedrală a fost celebrată de însuși P. S. Sa părintele Episcop Grigorie, azistat de P. C. Sa protosincelul Policarp, starețul sf. mănăstiri H.-Bodrog, Dr. Gh. Ciuhandu, M. Păcățian, D.

Muscan, asesori-ref. cons, Dr. T. Botiș dir. Seminariul, Trăian Vățian protop. Aradului, apoi preoții: Vasile Olariu, Alex. Popovici, Dr. Nic. Popovici, S. Stana, C. Turic și diaconii: I. Cioară, Dr. S. Șiclovan și V. Guleș. — Răspunsurile liturgice le-a cântat în mod precis și atrăgător corul teologilor condus de prof. Lipovan.

După sf. liturgie reședința episcopescă a fost un loc de pelerinaj, unde intelectualii și corporațiunile din Arad s'au grăbit să felicite pe P. S. Sa. Intre numeroasa azistanța am observat pe dl V. Goldiș, fost ministru, I. Georgescu prefect, I. Scărișoreanu general de divizie, etc. etc. Membrii Consistorului, corpul profesoral, precum și reprezentanții oficiului parohial s'au prezentat în corpore. A vorbit sincer și convingător dl Dr. T. Botiș director seminariul, care dorește părintelui Episcop, ca munca începută cu atâta însuflețire pentru regenerarea sufletească a diecezei noastre, să ducă la rezultate folositoare. P. S. Sa răspunde emoționat, spunând că, munca începută de P. S. Sa numai așa își va da rezultatele așteptate dacă toți, umăr la umăr vom munci pentru întărirea și prosperarea bisericii, care azi mai mult ca oricând are trebuința de indivizi, cari își fac datoria.

Revenire la ortodoxie. Părintele Sabin Ștefea, profesor de religie la liceul „Moise Nicoară“ a mai botezat un elev baptist de la acest liceu, pe Teodor Motrea originar din Buteni. Actul sfânt, s'a efectuat în 2 Februarie în catedrala din Arad.

Anuarul. Institutului teologic și al școlii normale ortodoxe-române din Arad, pe anul școlar 1924—25, publicat de Dr. Teodor Botiș, director.

Anuarul cuprinde un articol judicios intitulat „Aspecte din Munții apuseni“ de prof. Tr. Mager. Ni se arată frumusețea munților din țara moșilor, precum folosul ce-l putem avea dintr'o excursie făcută pe muntele Găina.

În cele 3 cursuri teologice am avut 90 studenți, iar școala normala a avut 214 elevi. În cursul anului școlar, institutul a pierdut pe: P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp, profesorul de teologie: Romul Nestor, apoi normalistul Augustin Toma și teologul Const. Ninou.

Societatea elevilor ortodoxi de la Liceul de stat din Salonta-Mare. La Liceul de stat din Salonta s'a înființat în ziua de 8 Noemvrie 1925 sub conducerea dlui profesor de religie Gh. Marian societatea elevilor ortodoxi. Scopul acestei societăți, este: Cetirea Sfintei scripturi, și explicarea Ei. Inzestrarea bisericii ort. din Salonta cu Sfintele icoane, combaterea sectarilor pe baza Sfintei scripturi, combaterea viciilor încuibate în sufletul tinerimei, combaterea concubinajului, combaterea beției, combaterea ateismului pe cale științifică și altele. Tinerea conferințelor la sate pur legioase culturale, formarea corurilor bisericesti atât în Salonta cât și pe la sate, înființarea bibliotecilor pe la sate și altele.

Luând în considerare că elevi Liceului în majoritate sunt din comunele din jurul Salontei și în aceste comune sectele baptiste sunt mai bine organizate, deci tineretul are misiunea de la liceu a combate secta baptistă atât de dezvoltată și pe lângă două ore de religie săptămânal, elevi nu pot primi și

nu se pot perfecționa în studiul religiei întru atât ca sectarii dela sate cari îi întimpină să poată fi conbătuți din partea tineretului.

Având în vedere marele scop suprem al acestei societăți dorim dela bunul Dzeu propășire ei în favorul Bisericii noastre ortodoxe.

Ar fi bine că astfel de societăți religioase să se înființeze și pe lângă celelalte Licee din țară, ca să poată aduce tineretul din întunecul vicilor la lumină și ca să se dezvolte o generație sănătoasă cu virtuți.

Aviz dlor profesori de religie.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parohiei **Aldești**, — conform hotărârei Ven. Cons. Diec., No 4559/925 — se scrie *de nou* concurs, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele parohiei sunt:

1. Usufructul unui intravilan și locuință în școala confesională.

2. Usufructul sesiei parohiale, cu drept de pășunat.

3. Stolele legale.

4. Birul, constătător: a). Din 30 l. cucuruz sfărâmat dela parohienii cu 8 jugh. și mai mult pământ extravilan; b) din 15 l. cucuruz dela parohienii cu 4—5 jugh. pământ extravilan; c) din 7¹/₂ l. cucuruz dela parohienii cari au mai puțin de 4 jugh. cat. pământ extravilan; d) jelerii, cari și după executarea reformei agrare, vor rămâne fără pământ extravilan, sunt scutiți de bir.

5. Intregirea salariului, din vistieria statului, pentru care însă parohia nu ia răspundere.

Parohia este de cl. II., dar vor fi admiși și recurenți de cl. III.

Alesul va solvi dările pulice după beneficiul său și va fi îndatorat a catehiza elevii ort. rom. dela școala primară, fără vre-o renumerațiune dela parohie.

Reflectanții își vor înainta recursese, — ajustate cu documentele necesare și adresate comit. par. din Aldești, — la oficiul protopopesc ort. rom. din Ineu (jud. Arad) și se vor prezenta în careva Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică — pe lângă observarea dispozițiilor Reg. pentru parohii, — pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Din ședința comitetului par. din Aldești, ținută la 23 Ianuarie 1926.

Mihai Cosma m. p.
adm. par. președinte.

Avisalon Tripa m. p.
notar-adhoc.

—□—

2—3

Pentru întregirea vacantului post de preot-paroh din parohia **Bara**, tractul Belinț, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Usufructul unei sesi, parte arător, parte fânaț.

2. Usufructul unui intravilan de trei pătrare de jugăr.

3. Casă parohială.

4. Stolele legale.

5. Retribuția dela stat.

Parohia e de cl. I., dar cu înaltă încuviințare consistorială, se admit și concurenți cu cvalificație de cl. II-a.

Alesul va purta sarcinile publice după sesie și după intravilan și e obligat, ca fără altă remunerație, să catihizeze școlarii ortodocși români din parohie.

Doritorii de a reflecta la acest post, pe lângă respectarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, au să dovediască, că întrunesc condițiile concursuale.

Reflectanții, când cer voie să se prezenteze în parohie, au să dovediască șefului tractual, că întrunesc aceste condiții.

Intru-cât sunt din alte dieceze, trebuie să ceară în persoană binecuvântarea P. S. D. Episcop diecezan spre a putea concura.

Reflectanții sunt poștiți ca, în terminul concursual, să se prezenteze într'o Duminecă, ori într'o sârbătoare în sf. biserică din Bara, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, eventual în slujire și'n oratorie.

Petițiile concursuale se adresează comitetului parohial, dar se trimit protopresbiterului tractual în Belinț, județul Timiș-Torontal, se înțelege în terminul concursual.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu: *Gherasim Sârbu*, protopresbiter.

A v i z.

Se aduce la cunoștința On. public, autorităților publice și autorităților bisericești, că am deschis un birou de

„ARCHITECTURĂ și CONSTRUCȚIUNI“

înstalat visa-vis de gara CFR. Arad.

Executăm tot felul de planuri și devize pentru locuințe, școli și biserici și alte lucruri cari aparțin arhitecturii, totodată și întreprindem orice lucrări de această ramură.

Cu stimă:

DAN și DRECIN,

Birou de Arhitectură și Construcțiuni.

A v i z.

Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Românului Nr. 7, am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; *construiesc orice planuri de casă, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de toffelul de lucrări de zidiri și întreprind toffelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,

arhitect.

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial.
Censurat: **Prefectura Județului.**

cești ort. române din X din vremuri străbune, adică mai mult de 40 de ani, folosindu-le acelea Comuna bisericească pentru scopuri școlare, respective pentru dotațiunea învățătorului ort. român din comuna X până la anul 1920, iar de atunci ne mai funcționând învățătorii confesionali, aceste imobile, Comuna bisericească le folosește pentru Biserică și așezămintele ei. Acest certificat s'a extradat la cererea comunei bisericești.

Dat în comuna X la

L. S.

Notar:

Primar:

Precum se învederează din cele de sus, transcrierea averilor școlare pe numele adevăratului ei proprietar comuna bisericească, nu e o înrăinătate, ci simpla minte o corectare, o amplificare a cărților funduare, în cari inscripțiunea s'a făcut pe vremuri în mod necorect, drept aceasta conducătorii oficiilor parohiale au datorința de a lumina credincioșii și ai lămurii, că biserica nu voește să subtragă aceste pământuri dela destinațiunea și scopul lor, ci voește a le menține în întregime, pentrucă, biserica e de credința, că dânsa încă trebuie să coopereze la cultura poporului român și curând va deveni vremea, când iarăși își va pune în funcțiune tot aparatul său pentru continuarea școlilor noastre confesionale, cari au un trecut așa frumos istoric și avem credința, că acelea în viitor vor emula cu școlile statului pentru propășirea culturală a neamului românesc.

Ca încheiere ținem îndeosebi a atrage atențiunea Preoțimei noastre, ca să nu lipsească din nici o arhiva a oficiului parohial copii autentice despre cărțile funduare referitor la averile imobiliare a comunei bisericești și insistăm, că acele cărți funduare cu orice cheltueli să fie aduse în consonanță cu realitatea că adecă starea din cartea funduară să fie în perfectă rânduială și consonantă cu realitatea.

Acei onorați conducători ai oficiilor parohiale, cari nu au înțeles întru toate expunerile de sus, s'au au nedumeriri, poftescă a se adresa mie direct cu plăcere le stau la dispoziție.

Dr. Cornel Iancu,
jurisconsult consistorial.

Instrucțiuni

pentru corectarea dreptului de proprietate tabulară a sesiunilor școlare confesionale.

de **Dr. CORNEL IANCU**
jurisconsult consistorial.

Consistorul nostru în ședința plenară dela 1 Octombrie a decis de a îndruma toate comunele noastre bisericești să facă, ca dreptul de proprietate privitor la averile imobiliare a comunelor bisericești, înscris în cărțile funduare ca, „fond școlar“, „fond preoțesc“ etc. să fie corectat și înscris ca proprietatea comunei bisericești.

Cum comunele noastre bisericești acestei îndatoriri vor putea satisface numai atunci, dacă vor primi instrucțiuni necesare; reclamat fiind din partea mai multor conducători ai oficiilor parohiale: am găsit de cuvîntă a lămurii prin „Biserica și Școala“ aceasta chestiune și în cele din jos a da instrucțiunile necesare cum au a procedă pentru corectarea cărților funduare defectuoase.

Pentru a fi înțeles de toți, e bine ca prealabil să cunoaștem istoricul și situația juridică a sesiunilor preoțești și învățătoarești.

Înainte de anul 1848 tot pământul, toată averea imobiliară, în teritoriile, cari au aparținut Ungariei și cari s'au unit cu țara mamă, a format proprietatea exclusivă a nobilimei, a magnaților și nemeșilor unguri. Iobagiul nu avea avere imobiliară ca proprietatea sa, ci folosea numai porțiuni de pământuri după urbariile, cari le presta domnilor de pământ.

Urbariul se derivă din cuvântul, „ur bér“, sub care se înțelege taxa de prestațiune pe seama domnilor. Iobagii, cari au avut prestațiuni pe seama domnului, au primit numirea de urbarialiști.

Izlazurile, teritoriile, pe cari pășunau vitele, încă au format proprietatea domnului, dar acolo urbarialiștii

aveau îndreptăţirea a păşuna şi vitele lor în număr proporţionat cu teritoriile ce le foloseau din averea domnului de pământ.

Evenimentele revoluţiei franceze şi curentul de umanitate, care a început a se lăţi tot mal mult şi înspre răsărit, a avut darul de a presiona guvernele absolutiste, ca-să îndulcească situaţia precară a iobagilor, aşa zişilor urbarialisti. Şi în Ungaria a început a intra în opinia publică, că ar trebui să se reguleze drepturile urbarialiştilor, cari munceau pământurile domnilor.

Guvernul maghiar constrâns de acestea împrejurări şi pentru de a preveni o revoluţie, deja în anul 1836 a făcut prima încercare de a legiferă drepturi şi în favorul acestor iobagi numiţi urbarialişti.

Prima legiferare a fost legile din anul 1836 referitor la izlazuri; în art. VI, de lege din anul 1836 s'a decretat, că deşi dreptul de păşunat s'a exercitat în comun din partea domnului de pământ şi din partea iobagilor, cu toate acestea iobagii urbarialişti sunt îndreptăţiţi a cere, ca porţiunea lor din izlaz să se separeze de izlazul domnesc (segregare) şi aceasta porţiune separată are să formeze proprietatea iobagilor.

În aceasta lege în §-ul 3. s'a decretat că, cu ocaziunea separării izlazurilor pe seama iobagilor, din porţiunea ce se cuvine urbarialiştilor în comunele, unde locuiau iobagi români de legea ortodoxă, să se defalcheze pe seama preofului ortodox o sesiune întreagă, adeca 32 jugh. cad., iar pe seama învăţătorului ortodox o jumătate de sesiune urbarială. adeca 16 jugh. cad. ca prin aceasta să se satisfacă şi trebuinţele religioase şi culturale a poporului român ortodox, până aci lipsit de orice sprijin din partea statului.

Aşa s'a întâmplat, că dela aceasta dată preoţii ortodoxi au ajuns ca beneficiari a unei sesiuni întregi, iar învăţătorii ortodoxi au ajuns ca beneficiari a unei jumătate sesiuni, adeca alor 16 jug. cad.

Aceste pământuri au fost primele beneficii, ce preoţii şi învăţătorii ortodoxi le-au primit ca contra-valoare pentru serviciile lor şi acestea de fapt le-au

şi despre aceasta pe subsemnatul a-l încunoştinţa prin deciz.

Cu toată stima:

N. N.

preş. Comitetului par. din comuna X.

R U B R U :

Cătră

Onorata Judecătoria secţia cărţilor funduare în X.

Cererea

Comunei bisericesti ort. române din X. reprezentată prin N. N. preşedintele comitetului parohial

pentru corectarea înscrierii dreptului de proprietate referitor la imobilele cuprinse în cartea funduară a comunei X. nr. Y.

Aceasta cerere e a se redacta în un exemplar cu 2 rubre. Timbru e a se pune 26 Lei 60 bani şi 2 Lei 50 bani timbru de ajutor pe cerere şi după aceea e a se înainta la judecătoria, secţia cărţilor funduare respectivă.

Intrucât judecătoria nu ar admite cererea justă, în acest caz imediat, ce se va înmanua decisul respectiv, preşedintele Comitetului parohial împreună cu conducătorul oficiului parohial vor grăbi şi încredinţa un avocat, pentru de a înainta apel în restimp de 14 zile dela ziua primirei decisului din partea preşedintelui comitetului parohial. Trebuie încredinţat avocat în chestiune, fiindcă pe cum se învederează din cele de sus, chestiunea nu e aşa simplă şi e nevoie de cunoştinţe juridice temeinice.

Formularul, pentru primăria comunală.

Certificat.

Subsemnata primărie comunală prin aceasta dovedeşte, că imobilele cuprinse în cartea funduară a comunei X. nr. Y. a nr. de ordine cutare şi nr. top. cutare şi cari sunt înscrise în cartea funduară ca proprietatea „Şcoala grec.-ort. neunită“, (sau cum va fi înscriş) sunt stăpânite din partea comunei biseri-

cartea funduară între toate împrejurările trebuie să conțină numele adevărat a proprietarului și dacă este persoane juridică, numele acelei persoane juridice: este fără îndoială, că înscripțiunea din chestiune este necorectă, întrucât și greșită, drept aceasta în baza §-lui 168 din Procedura cărților funduare, aceasta greșală trebuie corectată chiar din oficiu și înscrierea dreptului de proprietate trebuie corectată, fiindcă greșala e izbitoare.

Având în vedere, că aceste pământuri școlare comuna noastră bisericească le-a obținut cu ocaziunea segregării urbariale și în baza legii din anul 1836 art. VI. § 3. și 4; având în vedere, că referitor la aceste pământuri școlare practica judecătorească a declarat, că acelea formează proprietatea persoanei juridice a „Comunei bisericești“ (vezi: Curia: Deciziunea Nr. 2492/910 și deciziunea din 14 Maiu 1912 Nr. 3318/911 P. publicată în Markus: Deciziunile judecătorilor superioare, vol. XXIII. pag. 135, Nr. 249); având în vedere, că aceste imobile în baza statutului organic și a legii și statutului pentru organizarea bisericii ortodoxe române din 6 Maiu 1925 art. 27, sunt a se considera ca proprietatea „Comunei bisericești ortodoxe române“ ca persoană juridică recunoscută de lege; având în vedere, că conform certificatului comunal acel alăturat sub A), aceste imobile le-au stăpânit în totdeauna Comuna noastră bisericească: în baza concluzului Comitetului parohial aprobat de sinodul parohial și Consistorul ort. rom. diecezan, alăturat acel sub B), suntem autorizați de a cere la Onorata Judecătorie Secția Cărților Funduare, ca aceasta înscripțiune de drept de proprietate acum greșită și necorectă să se corecteze, dreptce subsemnatul președinte al comitetului parohial, ca reprezentant legal a comunei noastre bisericești ort. române din comuna X. cu onoare vin a ruga Onorata Judecătorie, Secția Cărților Funduare să binevoiați, în baza §-lui 168 din Procedura cărților funduare, eventual după ascultarea părților, a declara, că înscripțiunea dreptului de proprietate privitor la persoana proprietarului asupra imobilelor cuprinse în cartea funduară a comunei X. Nr. Y. sub A) Nr. de ordine cutare și Nr. top. cutare este necorectă și greșită, dreptce aceea înscripțiune se radiază și în locul ei se intabulează dreptul de proprietate în favorul proprietarului adevărat a comunei bisericești ort. române din comuna X., notificându-se, că aceste imobile au destinațiunea de a servi scopurile școlare a acestei comune bisericești

primit nu din porțiunea domnească, ci din aceea ce le-a competat credincioșilor lor iobagi.

Instituțiunea cărților funduare în Ungaria, deci și în teritoriile acum alipite țării românești, s'a introdus, după marea revoluție din 1848, prin guvernul absolutistic austriac, în anul 1853, prin ordonanțele ministeriului de justiție austriac din 8 Aprilie, 16 Sept. 1853, 23 Iulie 1854, 26 Februarie și 10 Iunie 1855.

Aceste ordonanțe au dispus, că cu ocaziunea localizării adică a înregistrării tuturor imobilelor în cărțile funduare, ca proprietari sunt a se lua toți aceia, cari se găsesc în posesiunea faptică a pământurilor folosite de dânșii.

Așa s'a întâmplat, că începându-se lucrările pentru redactarea cărților funduare, comisiunile de localizare, conform acestor instrucțiuni a ministerului de justiție au luat ca proprietari și referitor la sesiunile preoțești și învățătorești pe detentorii acelor pământuri și astfel s'a înscris în cărțile funduare ca proprietari: „Grichisch nicht unierte Pfarer“ sau în alte locuri „Grichisch nicht unierte Pfahrfond“, iar referitor la învățători: „Grichisch nicht unierte Lehrer“ sau „Grichisch nicht unierte Schule“ sau „Grichisch nicht unierte Schulfond“, ba chiar și numai „Schule“. În românește: „Preotul ortodox român“ sau „Pământul preoțesc ortodox român“ respective referitor la sesiunile învățătorești: „Învățătorul ortodox român“ sau „Pământul școlii ortodoxe române“ sau „chiar numai „Școala“ „Pământ școlar“.

Aceste localizări, adică înscrieri în cartea funduară, nici n'au putut să se întâmple altfel, fiindcă biserica ortodoxă română în anul 1836 și respective pe vremea introducerii cărților funduare în anul 1853 nu era recunoscută din partea Statului, nu avea personalitate juridică recunoscută, aceea s'a întâmplat numai mai târziu în anul 1868, când s'a făcut legea referitor la Statutul organic al bisericii ortodoxe din Ungaria și Transilvania.

Acea normă de drept, care era a se înfăptui cu ocaziunea localizărilor, în baza ordonanțelor de înfiin-

țare a cărților funduare, a înscrierii dreptului de proprietate asupra pământurilor conscrise, că ca proprietar este a se introduce sau o persoană fizică, sau o persoană juridică morală, față de pământurile preoțești și învățătorești ortodoxe nu au putut găsi aplicare, fiind că situația juridică a bisericilor ortodoxe române nefiind aranjate nici într'o lege și aceea fiind mai mult o biserică tolerată, fatal a trebuit să se întâmple, înscrierile referitor la dreptul de proprietate a sesiunilor noastre bisericesti și școlare s'a efectuat într'un mod cu totul bizar și primitiv, ori de fapt proprietarul adevărat al acestor imobile era totalitatea credincioșilor din respectiva comună.

Legislația ulterioară și luptele nesfârșite ale conducătorilor acestui neam au obținut rezultatul fericit, că și biserica ortodoxă română a fost recunoscută de Stat și în anul 1868 a dat darul mult dorit neamului românesc de legea ortodoxă: Statutul organic, carele a aranjat în mod definitiv drepturile bisericii ortodoxe române atât de mult umilită până aici.

Prin statutul organic s'a fixat și recunoscut personalitatea juridică a bisericii ortodoxe, recunoscându-se ca persoană juridică parohia, adică comuna bisericască, protopresbiteratul, adică totalitatea comunelor bisericesti de pe teritoriul unui protopopiat, eparhia, adică totalitatea comunelor bisericesti de pe teritoriul eparhiei, și mitropolia, adică totalitatea comunelor bisericesti de pe teritoriul tuturor eparhiilor, adică a întregii mitropolii și în fine mănăstirile.

Prin aceasta legiferare în biserica ort. română subiect de drept a putut să fie exclusiv numai s'au comuna bisericască s'au „protopresbiteratul“ s'au „eparhia“ s'au „mitropolia“ și în fine „mănăstirea“ alte persoane juridice n'au fost recunoscute.

În urma acestui aranjament pământurile preoțești, sau pământurile învățătorești, cele protopresbiterale, episcopale, sau mitropolitane și a mănăstirilor, în viitor sau introdus în cartea funduară ca proprietatea, „comunei bisericesti“ respective ca proprietatea, „proto-

ca proprietar o persoană neexistentă, penitru că pe acele vremuri Biserica ortodoxă română nefiind organizată și nefiind vre-o parte constitutivă a ei recunoscută de persoană juridică, comisiunile de localizare nu puteau altfel proceda, decât a înscrie ca proprietar pe posesorul, care pe acele vremuri exista, adică școala confesională.

Biserica ortodoxă română a fost recunoscută prin Statutul organic numai mai târziu, adică prin legea din anul 1868 art. IX. și prin Statutul organic aprobat la 28 Maiu 1869.

În baza legii și a Statutului organic părțile constitutive a Bisericii: parohia, adică Comuna bisericască, protopopiatul, mănăstirea, episcopia, arhiepiscopia și mitropolia au fost recunoscute și declarate de persoane juridice.

Conform acestei organizațiuni toată averea mobilă, care a avut de scop a susține biserica, școala, preotii și învățătorii confesionali dintr'o comună formează proprietatea persoanei juridice: a Comunei Bisericesti (statut organic) § 1.

Acest principiu juridic a fost consacrat și în legea și Statutul pentru organizarea bisericii ortodoxe române din 6 Maiu 1925, decretându-se în art. 27, că: „părțile constitutive a bisericii (parohiile, protopopiile, mănăstirile, episcopiile, arhiepiscopiile, mitropoliile și Biserica întreagă ca atare) sunt persoane juridice. Ele au dreptul și datoria de a păstra tot ce deținem azi și de a aduna averi mobile și imobile, de orice fel, spre a le întrebuința pentru Biserica și așezămintele ei“.

În baza acestor dispozițiuni legale înscrierea din cartea funduară a persoanei proprietarului referitor la imobilele din chestiune apare imediat ca necorectă și greșită, ca total lipsită de criteriul de a arăta personalitatea proprietarului, or conform §-lui 52 din Procedura cărților funduare, proprietarii sunt a se înscria, ceea ce privește persoanele juridice, cu numirea lor specifică cu numirile lor proprii (az öket illető sajtárságos nevezettel) va să zică proprietarul e a se înscria astfel, ca în privința aceluia să nu existe nici o nedumerire.

Cum inscripțiunea de „Școala confesională neunită“ nu arată numele proprietarului imobilelor, — fiindcă școala ca atare nu este o persoană juridică, ci numai o instituțiune a comunei bisericesti: a persoanei juridice recunoscută de lege, — ci arată numai destinațiunea imobilelor, cărui scop servesc, or

a Legei și Statutului pentru organizarea bisericii ort. române din 6 Maiu 1925 nu mai corespunde situației actuale de drept, drept ce autorizează și încredințează pe președintele Comitetului parohial, să înainteze o cerere către Judecătoria, secția cărților funduare competentă, ca aceasta înscriere referitor la persoana proprietarului să se corecteze și având în vedere, că proprietarul înscris acum nu este nici persoană fizică, nici persoană juridică, drept ce din punct de vedere juridic o ființă neexistentă, ca proprietar al acestor averi imobiliare, se înscrie persoana recunoscută de lege: Comuna bisericească ort. rom. din comuna X.

Acest concluz a comitetului parohial e a se aproba din partea sinodului parohial și după aceea din partea Veneratului Consistor.

Dupăce aceasta autorizațiune s'a dobândit, conducătorul oficiului parohial împreună cu președintele Comitetului parohial vor cere dela primăria comunei respective un *certificat*, prin care se dovedește, că imobilele luate în cartea funduară a comunei X. Nr. Y. sub Nr. de ordine cutare și Nr. top. cutare sunt în stăpânirea Comunei bisericești ortodoxo române din comuna cutare, care comună bisericească aceste averi imobiliare le stăpânește și folosește neconturbat timp de peste 40 ani.

Intrucât primăria ar degena extradarea acestui *certificat*, conducătorul oficiului parohial imediat va anunța cazul Veneratului Consistor, pentru a lua măsurile necesare.

Dupăce conducătorul oficiului parohial a obținut *certificatul* de mai sus dela primăria comunei și va avea concluzul comitetului parohial aprobat de sinodul parohial și Veneratul Consistor, în numele președintelui comitetului parohial ca reprezentant legal al comunei bisericești ort. române din comuna X va înainta către Judecătoria secția cărților funduare o cerere cam de următorul conținut:

Onorată Judecătorie,
Secția cărților funduare!

Imobilele cuprinse în cartea funduară a comunei X Nr. Y de pe foaia A. de sub Nr. de ordine cutare cutare și Nr. top. cutare sunt înscrise ca proprietatea „Școala ortodoxă română confesională“ (eventual Fondul școlar ortodox român confesional eventual numai Școala). Aceasta înscriere datează de pe timpul localizării cărților funduare. S'a scris în felul acesta însă

presbiteratului“ „eparhiei“ sau „a metropoliei“ sau ca a „mănăstirei“.

Înscrierile rămase în cărțile funduare ca „Pfar fond“ și „Schul fond“ sau „Bischofffond“ acum erau niște anacronizme și urma, ca fiește care comună bisericească prin comitetul său parohial, fiește care eparhie prin Consistorul eparhial și metropolia prin Consistorul Metropolitan să se îngrijească și să facă, ca abnomitățile acestea să se sisteze și în tot locul să se introducă în cartea funduară dreptul de proprietate a persoanei juridice, adeca a comunei bisericești, a eparhiei, respective a mitropoliei.

Organele noastre bisericești primitive de pe atunci aceste distincțiuni juridice nu le-au înțeles, ci în foarte multe cazuri a lăsat, ca averile comunelor bisericești, a eparhiilor și a mitropoliei să rămână înscrise tot în felul, cum acelea au fost înscrise de redactorii cărților funduare.

Aceste întrelăsări au avut urmări grave și neajunsuri pentru biserica noastră și în deosebi referitor la sesiunile învățătoarești. Anume guvernul maghiar, pentru de a putea maghiariza comunele noastre românești, și pentru de a introduce limba maghiară chiar în șatele românești, a înființat școli comunale și școli de stat primare și notarii comunali și pretorii în zelul lor au făcut denunțuri la Ministerul Cultelor, că în multe comune românești se găsesc pământuri, cari sunt intabulate numai pe școala confesională română, sau numai simplu pe „Școala“ (Schule, Schulfond) și că aceste pământuri având destinațiuni de a servi scopuri școlare, să fie luate dela comunele bisericești și date școalelor comunale și îndeosebi s'a cerut aceasta în comunele acelea, unde școala ortodoxă română din lipsa de surse materiale nu putea exista, ci s'a sistat.

Capii bisericii ortodoxe române au simțit primejdia, ce amenința comunele noastre bisericești prin faptul, că li-se vor lua parte însemnată a imobilelor bisericii și au protestat și petiționat la guvernul unghuresc, ca să ne lase în pace și să nu lăcomească

lo sărăcia bisericuțelor noastre; rezultatul a fost negativ, pentru că a fost interes de Stat desființarea noastră și Ministerul Cultelor a început proces înaintea instanțelor judecătorești pentru proprietatea și posesiunea acestor pământuri, cari se găseau înscrise în cartea funduară nu pe numele comunelor bisericesti ci numai ca „Schule“ sau „Grichisch nicht unierte schule“ sau „Grichisch nicht unierte Schulfond“, revindicând aceste pământuri pentru comuna politică, ca să fie date aceste pământuri școlii primare comunale, Procesele sau început și s'au terminat prin deciziunile celei mai înalte instanțe judecătorești din Ungaria, prin deciziunea Curiei maghiare.

Justiția maghiară a recunoscut drepturile comunelor bisericesti române și prin deciziuni principiare Curia Maghiară a declarat, că aceste pământuri școlare, cari s'au dat învățătorilor confesionali ortodoci cu ocaziunea separării urbariale și în baza legii din anul 1836 art. VI. §. 3 și 4 formează proprietatea „comunei bisericesti“ și acele pământuri nu pot fi luate dela comuna bisericască nici în acel caz, dacă școala confesională ortodoxă română s'ar fi sistat și în comuna respectivă s'ar fi înființat o școală primară comună. Despre acestea averi școlare Curia maghiară a declarat, că formând proprietatea exclusivă a comunelor bisericesti, acele fără învoirea și aprobarea autorităților bisericesti superioare nu pot fi înstrăinate vezi: Curia maghiară. Deciziunea Nr. 2492/910 și deciziunea din 14 Maiu 1912 Nr. 3318/1911 P., publicate în Märkus: Deciziunile judecătorilor superioare vol. XXIII. pag. 135. Nr. 249.

Justiția maghiară a luat în apărare averile acestor școlare a comunelor bisericesti, pentru că bine a cunoscut originea lor și pentru că bine a știut, că la înființarea cărților funduare acelea nu au putut fi înscrise ca proprietatea comunelor bisericesti, fiindcă acelea comune bisericesti ca persoane juridice nu existau, nu era recunoscute de Stat și în consecință redactorii cărților funduare n'a avut alta posibilitate de a înscrie aceste imobile, decât pe numele școlii

ca acestea averi imobiliare să fie păstrate ca proprietatea comunelor bisericesti.

Pentru a putea executa corect concluzul Venerabilului Consistor, modul de a proceda este următorul:

1. Intrucât față de vre-un pământ școlar confesional s'ar pune în curs procedura de expropriere, precedintele Comitetului parohial împreună cu conducătorul oficiului parohial imediat au a-și lua un avocat, carele și în baza celor susexpuse are să apere interesele comunei bisericesti și intrucât s'ar expropria cea mai mică porțiune din aceste averi imobiliare, în termen de 5 zile să înainteze apel la Comisia județeană de expropriere unde dacă asemenea nu ni s'ar face dreptate, în timp legal — două luni — să înainteze recurs la Comitetul Agrar.

Accentuez, că e bine să se încredințeze avocat fiindcă s'au întâmplat cazuri, când conducătorul oficiului parohial apărând în persoană interesele comunei bisericesti, n'a înaintat în termen legal remediu, prin ceace comuna bisericască a rămas păgubită. De altă parte un om cunoscător de legi va ști să apere mai cu succes interesele parohiei.

2. În caz când pământurile Școlare nici acum nu sunt întabulate în cartea funduară în favorul proprietarului adevărat: a „comunei bisericesti ort. române“, ci în carte funduară ca proprietar e înscris: „Grichisch nicht unierte Schule“ sau „Schule“ sau Schulfond“, deci în înțeles juridic o persoană neexistentă, organele noastre bisericesti au a proceda precum urmează:

În arhiva fieștecărei parohii se găsec, iar dacă nu s'ar găsi trebuie să se procure, — copii autentice complete, adeca copii, cari cuprind tot complexul înscrierilor din cartea funduară, — a tuturor averilor imobiliare parohiale. Conducătorul oficiului parohial va examina, că oare acelea averi sunt înscrise ca proprietatea „comuna bisericască ortodoxă română din X“ sau „parohia ort. română din X și intrucât ar găsi, că în calitate de proprietar este înscris, nu „comuna bisericască“ sau „parohia“, ci năzdrăvenii ca „Schulfond“ „Schule“. „Grichisch nicht unierte Schule“ sau „Pfarer“ „Pfar fond“ „Grichisch niht unierte Pfarer sau Pfarfond“ etc., în acest caz imediat va convoca Comitetul parohial, aceluia îi va expune cazul și va cere ca Comitetul parohial să aducă un concluz, că decide a corectă înscrierea din cartea funduară asupra imobilului cuprins în cartea funduară Nr. X din comuna Y de sub Nr. de ordine cutare și Nr. top. cutare, fiindcă aceea înscriere în baza Statutului Organic și

Aceste ordonanțe dacă am avea judecătorii independente, nu ar fi primejdioase, pentru că ca contrare legilor în vigoare, simplaminte ar fi puse la o parte, dar judecătorilor noștri nefiindu-le asigurată inamobilitatea, ei țin se respecte și aceste ordonanțe, pentru că nu doresc să ajungă în conflict cu dl ministru al justiției, iar organele de aplicare a legii pentru reforma agrară, fiind o instituțiune mai mult administrativă, decât judecătorească, când primesc o ordonanță ministerială, aceea o respectează mai mult, decât legea și regulamentul de aplicare și astfel am ajuns azi în situația aceea, că autoritățile cărților funduare cu desconsiderarea legii refuză de a ne da posibilitatea să aranjăm chestiunile de drept de proprietate a averilor comunelor noastre bisericești, iar organele de expropriere la simpla cerere a unui învățător dela sate vin și ne expropriază cu sfidarea tuturor legilor în vigoare averile comunelor noastre bisericești, care au avut menirea de a susține școalele noastre confesionale și le dau învățătorilor de stat.

Consistorul nostru în baza celor de sus a înaintat Memoriile către Ministerul Justiției și către Ministerul Agriculturii cerând ca se revină asupra chestiunii și să ne lase în pace modestele noastre averi imobiliare școlare.

Carele va fi rezultatul nu știm, Autoritățile noastre bisericești însă trebuie să-și urmeze calea și se caute să apere cu toată îndărjirea drepturile, cari le-am moștenit dela înaltașii noștri umili iobagi, fiindcă dreptatea este pe partea noastră și dreptatea întotdeauna are să iasă biruitoare.

Dar ni se impune obligamentul de a ne apăra aceste averi imobiliare, fiindcă în baza legii și a statutului pentru organizarea bisericii ortodoxe române din 6 Maiu 1925 la aceasta suntem obligați, art. 27 din aceasta lege declarând categoric :

„Părțile constitutive ale Bisericii (parohiile, protopopiatele, mănăstirile, episcopiele, arhiepiscopiele, mitropoliile, și biserica întregă ca atare) sunt persoane juridice.

Ele au dreptul și datoria de a păstra tot ce dețin azi și de a aduna averi mobile și imobile, de orice fel spre a le întrebuința pentru Biserică și așezămintele ei“.

În consecință toate organele noastre bisericești au datoria sfântă a se conforma concluzului consistorului plenar dela 1 Octomvrie 1925 și a face totul,

care bine înțeles nu era vre'o persoană juridică. Cinste se cuvine acestei justiții, că a luat în apărare averile modeste a bisericuțelor noastre și că micile sfărîmături, ce li s'a dat în vremuri iobagilor ortodoci pe seama școalei lor confesionale din averile domnești, le-a luat în apărare față de orgoniul șovinist al guvernelor maghiare, cari nu voiau să știe despre trecutul istoric și natura juridică al acestor pământuri, cari aproape de 100 de ani formează proprietatea și posesiunea comunelor noastre bisericești ortodoxe române.

Guvernul maghiar a trebuit să înghită aceasta lecție dela justiția maghiară și de atunci am fost lăsați în pace și organele noastre bisericești au dat ordin, ca acestea pământuri școlare să fie intabulate pe numele și în favorul comunelor bisericești respective.

Acestor ordine superioare bisericești multe comune bisericești au și satisfăcut, dar multe, după obiceiul românesc, au întrelăsat de a face aceasta și astfel și în ziua de astăzi în foarte multe comune bisericești avem pământuri, cari de fapt formează proprietatea comunei bisericești, se folosește din partea comunei bisericești, dar înscrierea a rămas tot cea din anul 1853.: „Schule“ „Grichisch nicht unierte Schule“ sau „Grichisch nicht unierte Schulfond“.

Evenimentele mari a războiului mondial au avut ca rezultat prăbușirea fostei monarhii Austro-Ungară și noi am avut fericirea de a vedea cu ochii întregirea neamului. Am nădărdit, că pentru școala confesională ortodoxă română are să urmeze un viitor strălucit, că școala română se va ridica și prospera într'un mod mareț, așa cum noi visam și curând vom ajunge vremurile, când analfabetismul va dispărea cu totul și din sătulețul cel mai depărtat din munți.

Am așteptat o reorganizare temeinică a învățământului școlar. Am așteptat legi organice, cari sau să coținue învățământul primar cu concursul confesiunilor, primind cofesiunile ajutoare considerabile dela Stat pentru intensificarea învățământului, sau că statutul cu abandonarea concursului confesiunilor, va lua în mâna sa învățământul primar, îngrijindu-se, ca din

propriile puteri să susțină și promoveze învățământul primar.

De la unire au trecut deja 7 ani, dar cu durere vedem, că pe acest teren nu s'a făcut nimic sistematic, în mod organic, Ministerul Instrucțiunii s'a mulțumit cu aceea, că cu provocare la dispozițiunile legilor de chirii în mod arbitrar și unilateral a rechiționat localurile școalelor noastre confesionale și numind în aceste școli învățători de stat, a luat în posesiune toate clădirile școalelor noastre confesionale, nu plătește nici o chirie pentru aceste clădiri, ba nu plătește nici un ban pentru repararea și întreținerea lor, astfel că astăzi am ajuns în situația, că statul s'a făcut stăpân fără nici o contra valoare, fără concursul comunelor bisericesti asupra tuturor clădirilor comunelor noastre bisericesti școlare.

Asupra acestui abuz am trecut cu vederea și am tăcut, fiind că este vorbă de școală română, de cultură românească și am crezut de cuvintă, ca buni români, că trebuie să tăcem.

Guvernul român însă nu s'a oprit aici, ci acum se pregătește și de fapt se dă o nouă lovitură asupra averilor comunelor noastre bisericesti. Au găsit adică că în multe comune pământurile comunelor bisericesti școlare sunt și astăzi intabulate tot cu numirea de „Schule“, de „Grichisch nicht unierte Schule“, sau „Grichisch nicht unierte Schulfond“ și a început a raționa exact ca guvernul maghiar pe vremea lui Apponyi și anume, că sistându-se școlile confesionale ortodoxe române, pământurile folosite de învățătorul confesional din trecut sunt a se lua dela biserica ortodoxă și a se da învățătorilor de stat.

Acest scop vrea să urmărească ordonanța d-lui ministru de justiție, adresată autorităților cărților funduare din Transilvania prin care se interzice autorităților cărților funduare ca să aproabe cererile comunelor bisericesti de a se intabula în favorul lor pământurile școlare confesionale, cari au rămas intabulate de pe vremea înființării cărților funduare sub numirea de „Schule“ „Grichisch nicht unierte Schule“

sau „Grichisch nicht unierte Schulfond“. Crezând dl ministru, că lăsând dreptul de proprietate deschis în cartea funduară, aceste pământuri în urma acestui fapt se pot considera nu ca pământuri, cari ar face parte din proprietatea comunelor bisericesti, ci ca pământuri cari au menirea de a servi numai școala și astfel va fi mai ușoară situația statului, ale lua dela noi brevi manu și ale întrebuința pentru scopurile sale școlare.

Că acest scop urmărește este dovadă faptică, că tot în acest timp dl ministru al agriculturii și domeniile a dat un alt circular către toate comisiunile de ocol și județene pentru expropriere și către consilierii agricoli, ca să înceapă procedura de expropriere față de acelea pământuri, cari sunt înscrise în cartea funduară sub numirea de „Schule“. „Grichisch nicht unierte Schule“ „Grichisch nicht unierte Schulfond“ și ca acele să le exproprieze și să le deie învățătorilor de stat ca beneficiu.

Ambele aceste ordonanțe sunt absolut nelegale:

Dl Ministru de justiție nu poate să ordoneze judecătorilor, ca autorități de cărți funduare, că ce se intabuleze și ce se nu intabuleze în cartea funduară, pentrucă referitor la acestea avem legi organice în vigoare, cari dispun în mod categoric, că judecătorii, ca autoritate de carte funduară, în ce condițiuni și când trebuie să aprobe, sau să refuze o cerere referitor la vre-o înscripțiune în cărțile funduare.

Ordonanța domnului ministru al agriculturii și domeniilor asemenea e nelegală, pentrucă legea și regulamentul de aplicare a legii pentru reforma agrară din Transilvania în art. 4 dispune, că „se va admite dovada cu probele prevăzute în legea de procedură civilă, că situațiunea de fapt este alta, decât cea înscrisă în cărțile funduare, în cazul, când acestea schimbări s'au făcut înainte de 1 Decembrie 1918, fără a fi fost intabulate și în aceste cazuri expropriabilitatea se va judeca după starea de fapt“.

Acest loc de lege deci dă posibilitatea comunelor bisericesti a arăta, că proprietar al acestor pământuri nu este școala sau fondul școlar, sau alte numiri, ci comuna bisericască ortodoxă română și astfel fiind aceste imobile a comunei bisericesti în baza art. 6 din tegea pentru reforma agrară nu se pot expropria, fiindcă aceste pământuri școlare confesionale la 1 Dec. 1918 aveau destinațiunea de a servi ca dotațiuni învățătoresți.